

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ

ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΦΑΣΗ Β (2015)

Πλαίσιο Σχεδιασμού και Οργάνωσης Διδασκαλίας

Ενότητα: «Μουσεία» (Γ΄ τεύχος, σ.67)

Τάξη: ΣΤ΄ Δημοτικό Σχολείο: Αγλαντζιά Α΄- Αγίου Γεωργίου

Ημερομηνία: 27 Μαρτίου 2015

Δίκτυο Σχολείων ΕΔΕ: Ροδούλας Μαυρικήου Θεοδώρου

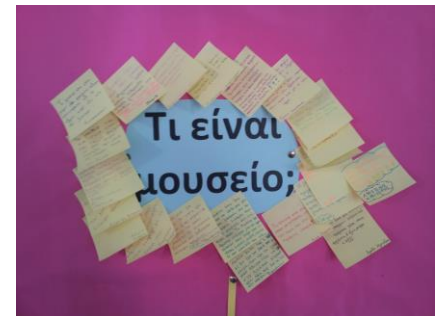
Για τον σχεδιασμό και την οργάνωση της διδασκαλίας συνεργάστηκαν οι:

Νίκη Τσαγκάρη (Εκπαιδευτικός) και Σύλβια Πρωτοπαπά (Λειτουργός Π.Ι.), με τη στήριξη της Διευθύντριας Φωτεινής Χριστοπούλου

1. Συνοπτική παρουσίαση ανάπτυξης της ενότητας

1.1. Τι έχει προηγηθεί της διδασκαλίας:

Με την εισαγωγή της Ενότητας «Μουσεία», δόθηκε στους/στις μαθητές/τριες ένα «δελτίο εισόδου» με το ερώτημα: «Τι είναι μουσείο;». Οι μαθητές/τριες διατύπωσαν έναν δικό τους ορισμό για το «τι είναι μουσείο» βασιζόμενοι/ες στις γνώσεις και στις εμπειρίες τους. Αυτό αποτέλεσε ένα είδος αρχικής αξιολόγησης, σε σχέση με τις προϋπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες τους. Στο τέλος της ενότητας θα κληθούν να απαντήσουν εκ νέου στο ίδιο ερώτημα, δραστηριότητα η οποία θα ενέχει τη μορφή τελικής αξιολόγησης, αναφορικά με τον εμπλουτισμό και τη διεύρυνση της έννοιας «μουσείο», που αναμένεται να επιτευχθούν μέσα από την όλη ανάπτυξη της ενότητας.

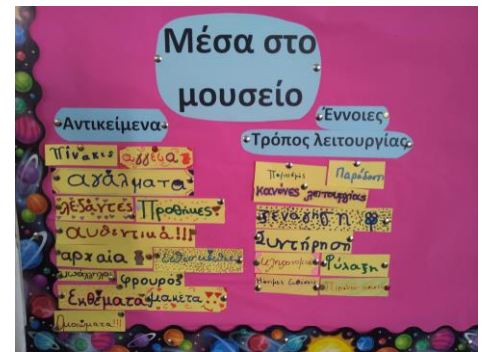
Αρχικά, οργανώθηκε ιδεοθύελλα γύρω από τα μουσεία, με την αξιοποίηση του εργαλείου «Τι γνωρίζω - τι θέλω να μάθω - τι έμαθα». Τα παιδιά έφεραν στην τάξη αναμνηστικά αντικείμενα και φωτογραφίες και αναφέρθηκαν σε προσωπικές εμπειρίες και βιώματα από τα μουσεία που έχουν επισκεφθεί (ανάπτυξη προφορικού λόγου με το εργαλείο «δείχνω και λέω»).

Με αφετηρία το γεγονός ότι κάποια παιδιά εκφράστηκαν με ενθουσιασμό για τα μουσεία, ενώ κάποια άλλα φάνηκε να μην ενδιαφέρονται ή και να δυσανασχετούν, δημιουργήθηκε ένα συνεχές συναισθημάτων, όπου τα παιδιά κατέταξαν τον εαυτό τους σε μια συγκεκριμένη θέση, ανάλογα με τα συναισθήματά τους.

Μέσα από την αρχική αξιολόγηση (βλ. παραπάνω) διαφάνηκε το περιορισμένο εύρος εμπειριών και η ελλιπής κατανόηση για την έννοια και τη λειτουργία του μουσείου. Για τον λόγο αυτόν, θεωρήθηκε αναγκαία η διερεύνηση του ερωτήματος «Τι είναι μουσείο;» καθ' όλη τη διάρκεια ανάπτυξης της ενότητας. Στόχος της διερεύνησης αυτής είναι η οικοδόμηση και η διεύρυνση της έννοιας «μουσείο», ώστε αυτή να ξεφύγει από τη στερεοτυπική αντίληψη των «αρχαίων αγαλμάτων» και να συμπεριλάβει εναλλακτικές και μη συμβατικές μορφές μουσείων, με αντίστοιχα διαθεματικά και άλλα διδακτικά, στοχευμένα, ανοίγματα. Τέτοια μουσεία (και ανοίγματα) είναι το «παιδικό μουσείο» (μουσειακή αγωγή, δραστηριότητες με όλες τις αισθήσεις, “hands-on”), το «εικονικό μουσείο» (μουσείο τροφίμων και κυπριακής διατροφής, εικονική περιήγηση στο μουσείο της Ακρόπολης) και το «μουσείο αφής» (θέμα προσβασιμότητας ατόμων με οπτική αναπηρία).

Μέσα από την ενασχόληση με το ποίημα «Στο μουσείο» και το αφηγηματικό κείμενο «Το άγαλμα που κρύωνε», τα παιδιά περιηγήθηκαν νοερά στον χώρο ενός αρχαιολογικού μουσείου, όπου το άγαλμα ζωντανεύει, εκφράζοντας σκέψεις και συναισθήματα. Τα παιδιά παρήγαγαν, στο σημείο αυτό, γραπτό αφηγηματικό κείμενο, με ειδικό στόχο την έκφραση σκέψεων και συναισθημάτων (με τη χρήση κατάλληλων ρημάτων). Η εικονική περιήγηση στο μουσείο της Ακρόπολης συμπλήρωσε την αντίληψη περί αρχαιολογικού μουσείου και έφερε στο προσκήνιο τη μελέτη άρθρων με θέμα τα μάρμαρα του Παρθενώνα και τη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς (<http://www.theacropolismuseum.gr/>). Τα παιδιά συνέταξαν επιστολή για την επιστροφή των μαρμάρων του Παρθενώνα (σ. 54, Τ.Ε.), χρησιμοποιώντας επιχειρήματα (αιτιολογικές προτάσεις).

Το μεγάλο ενδιαφέρον των μαθητών/τριών για τα διάφορα είδη μουσείων οδήγησε στη γνωριμία με κάποια μουσεία της Κύπρου, μέσα από διάφορα κειμενικά είδη (οδηγοί, ιστοσελίδες, ανακοινώσεις μουσείων) (βλ., *Οδηγό Μουσείων Κύπρου*, ΤΕΠΑΚ, 2014). Εντοπίστηκαν οι βασικές κατηγορίες μουσείων και τα χαρακτηριστικά τους και εμπλουτίστηκε με αυτά ο εννοιολογικός χάρτης της ενότητας στην πινακίδα της τάξης. Ακόμα, έγιναν συγκρίσεις ανάμεσα στα προαναφερθέντα κειμενικά είδη, όπου τα παιδιά διαπίστωσαν τη λειτουργική χρήση της ενεργητικής σύνταξης (σε ανακοίνωση μουσείου) (βλ. και σ. 54, Τ.Ε.) και της παθητικής σύνταξης (στους οδηγούς και στις ιστοσελίδες).

1.2. Δείκτες Επιτυχίας και Δείκτες Επάρκειας της συγκεκριμένης διδασκαλίας:

Κατανόηση και Παραγωγή Προφορικού Λόγου

Δείκτες Επιτυχίας	Δείκτες Επάρκειας
1. Τοποθετούν ένα κείμενο σε πλαίσιο (θεματικό, επικοινωνιακό, κοινωνιοπολιτισμικό)	
1.4. Αξιοποιούν στρατηγικές κατανόησης και παραγωγής προφορικού λόγου, για εξαγωγή και παρουσίαση συμπερασμάτων, σε σχέση με τον τρόπο που παρουσιάζεται ένα θέμα.	1.4.4. Αξιοποίηση μη γλωσσικών μέσων (π.χ., εικόνας, μουσικής, χρωμάτων) και χρήση πηγών για την κατανόηση, παρουσίαση και αξιολόγηση ενός θέματος, με στόχο την ενίσχυση ή διαφοροποίηση μίας άποψης ή και θέσης
2.1. Αξιοποιούν γλωσσικά, παραγλωσσικά και εξωγλωσσικά στοιχεία, για να συζητήσουν και να συνεργαστούν αποτελεσματικά με διαφορετικούς συνομιλητές με διαφορετικά χαρακτηριστικά και θέσεις	2.1.1. Κανόνες συμμετοχής σε συνομιλία [π.χ., «ακούω με προσοχή», «περιμένω τη σειρά μου για να μιλήσω», «βρίσκω τρόπο να πάρω τον λόγο χωρίς να διακόπτω», «παίρνω τον λόγο την κατάλληλη στιγμή», «παρέχω ενδείξεις ότι εμπλέκομαι σε ενεργητική ακρόαση» (π.χ., στάση του σώματος), «αναδιατυπώνω και παραφράζω για σκοπούς διευκρίνισης και συνέχειας/συνοχής»]

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

Δείκτες Επιτυχίας	Δείκτες Επάρκειας
1. Τοποθετούν ένα κείμενο σε πλαίσιο (θεματικό, επικοινωνιακό, κοινωνιοπολιτισμικό)	
1.2. Αξιολογούν τα νοήματα του κειμένου και τον σκοπό του συγγραφέα	1.2.2. Ιεράρχηση γλωσσικών ή και μη γλωσσικών στοιχείων κειμένου (π.χ., ιεράρχηση επιχειρημάτων)
1.3. Επεξηγούν τεκμηριωμένα πώς κείμενα και τρόποι παρουσίασης ανθρώπων και πολιτισμών συνδέονται με ιστορικά, πολιτισμικά, κοινωνικά πλαίσια	1.3.1. Σχέση κειμένου με συγκεκριμένη θεματολογία ή και προβληματισμό που αφορούν σε ζητήματα παγκόσμιου ενδιαφέροντος (μουσεία) 1.3.4. Ομοιότητες και διαφορές μεταξύ κειμένων ίδιου ή και διαφορετικού τύπου, που εντάσσονται σε ίδια ή και διαφορετικά επικοινωνιακά και κοινωνικοπολιτισμικά πλαίσια
1.4. Αξιοποιούν στρατηγικές κατανόησης για εξαγωγή συμπερασμάτων, σε σχέση με τον τρόπο που παρουσιάζεται ένα θέμα	1.4.1. Αιτιολογημένες προβλέψεις και εξαγωγή συμπερασμάτων, για το είδος, το περιεχόμενο και την οπτική του συγγραφέα, μέσα από σύνθεση πληροφοριών και κριτική διερεύνηση (π.χ., μέσω διατύπωσης ερωτημάτων) για το περιεχόμενο κειμένου, με βάση στοιχεία όπως: εικόνα, τίτλος, είδος κειμένου, συγγραφέας, σκοπός, επικοινωνιακό και κοινωνιοπολιτισμικό πλαίσιο
2. Αναγνωρίζουν τον τρόπο που οργανώνεται και λειτουργεί ο λόγος σε επίπεδο κειμένου, πρότασης, λέξης	
2.1. Διαβάζουν κείμενα, αυτόνομα, με άνεση και	2.1.1. Συντακτική λειτουργία προτάσεων, λέξεων, ως

εκφραστικότητα, αξιοποιώντας συμβάσεις του γραπτού λόγου και αξιολογώντας τον εαυτό τους ως αναγνώστη	βάση για κατανόηση και κριτική ανάγνωση
2.2. Αναγνωρίζουν και αναφέρουν το είδος κειμένου, με βάση τις σχετικά σταθερές συμβάσεις του	2.2.1. Άρθρο, χάρτης
3. Αξιολογούν και κρίνουν ένα κείμενο ως προς τη λειτουργία και το περιεχόμενό του	
3.1. Αξιολογούν την αποτελεσματικότητα ενός κειμένου, συνδέοντάς την με τρόπους αναπαράστασης ανθρώπων και πολιτισμών σε διαφορετικά ιστορικά, πολιτισμικά, κοινωνικά πλαίσια	3.1.1. Μέσα παρουσίασης περιεχομένου (γλώσσα, ύφος, οργάνωση κειμένου, εικόνες, πίνακες, διαγράμματα, μορφοποίηση) και σχέση με τον τρόπο που αναπαριστούν σχέσεις, ταυτότητες, αξίες

Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Δείκτες Επιτυχίας	Δείκτες Επάρκειας
1. Τοποθετούν ένα κείμενο σε πλαίσιο (θεματικό, επικοινωνιακό, κοινωνιοπολιτισμικό)	
1.1. Καθορίζουν συγκεκριμένη ανάγκη για επικοινωνία και δράση, που σχετίζονται με ζητήματα παγκόσμιου ενδιαφέροντος	1.1.1. Θεματική ενότητα και σχετικός προβληματισμός για τη σχέση παιδιών-μουσείων
1.2. Καθορίζουν τον σκοπό και τον αποδέκτη, συνδέοντας το παραγόμενο κείμενο με ευρύτερο κοινωνιοπολιτισμικό πλαίσιο	1.2.1. Παροχή πληροφοριών
2.1. Παράγουν κείμενα, αυτόνομα, με βάση το προσωπικό τους στυλ και αξιολογώντας τον εαυτό τους ως συγγραφέα	2.1.1. Γνώσεις για μορφοσύntαξη (κλίση ονομάτων και ρημάτων, ρηματικές καταλήξεις), ετυμολογία, γενικεύσεις, ως βάση για ορθογραφημένη γραφή
2.3.4.1. Αξιοποιούν με λειτουργικό τρόπο γλωσσικά στοιχεία οδηγίων σε μεικτά κείμενα	2.3.4.1.1. Περιγραφή αίθουσας μουσείου (με στοιχεία προτροπής για την επίσκεψή τους)
2.3.4.2. Αξιοποιούν με λειτουργικό τρόπο μη γλωσσικά στοιχεία οδηγίων σε μεικτά κείμενα	2.3.4.2.1. Εικόνα, σχέδιο
3. Αξιολογούν το παραχθέν κείμενο ως προς τη λειτουργία και το περιεχόμενό του	
3.1. Αξιολογούν την αποτελεσματικότητα κειμένου και τη διατύπωση της προσωπικής τους θέσης, με βάση το θεματικό, επικοινωνιακό και το ευρύτερο κοινωνιοπολιτισμικό πλαίσιο, αιτιολογώντας επιλογές στη μορφή, τη δομή και το περιεχόμενό του	3.1.2. Επικοινωνιακή επάρκεια κειμένου και ανάδειξη προσωπικής θέσης: συνάφεια θέματος, σκοπού, αποδέκτη, ύφους, με άμεσες ή έμμεσες αναφορές και τοποθετήσεις, σχόλια, κρίσεις για τη σχέση «εαυτού και αποδέκτη» (και στα ατομικά ή και κοινωνικά χαρακτηριστικά τους) και σε χαρακτηριστικά χώρου, χρόνου (π.χ., συνήθειες, αξίες, δεδομένα εποχής, συνθήκες)

1.3. Τι προγραμματίζεται να γίνει στο πλαίσιο της συγκεκριμένης διδασκαλίας

Αρχικά τα παιδιά εστιάζουν την προσοχή τους στην πινακίδα της τάξης, όπου υπάρχουν τοποθετημένα διάφορα εποπτικά σχετικά με τη θεματική ενότητα «Μουσεία». Ενεργοποιούνται οι προϋπάρχουσες γνώσεις τους και επαναφέρονται έννοιες και λεξιλόγιο που συζητήθηκαν στα προηγούμενα μαθήματα. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στα είδη των μουσείων, με τα οποία ασχοληθήκαμε στο προηγούμενο μάθημα, και στο συνεχές των συναισθημάτων.

Τα παιδιά **διατυπώνουν προβλέψεις**, με βάση την εικόνα, τον τίτλο, την πηγή και τη μορφή του κειμένου για το περιεχόμενο και το είδος του, με την αξιοποίηση του εργαλείου της **σταδιακής προεπισκόπησης των σημειωτικών πόρων**. Με το εργαλείο **1-2-4** οι μαθητές/τριες εργάζονται αρχικά μόνοι/ες τους, ακολούθως με το ζευγάρι τους και, στο τέλος, με όλη την ομάδα. Οι προβλέψεις των ομάδων ανακοινώνονται στην ολομέλεια.

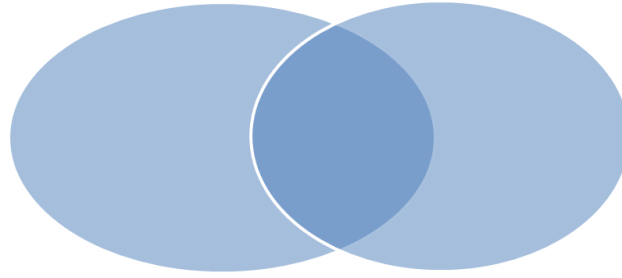
Τα παιδιά, ατομικά, με **επιλεκτική ανάγνωση (scanning)**, επαληθεύουν ή διαψεύδουν τις προβλέψεις τους, χρησιμοποιώντας τα σύμβολα ✓ και ×. Σημειώνονται στον πίνακα οι κοινές επαληθευμένες προβλέψεις, που αποτελούν και τα σημαντικά στοιχεία του κειμένου (*αναφορικά με το περιεχόμενο: παιδικό μουσείο, δραστηριότητες και αναφορικά με τη δομή: άρθρο*). Αναμένεται, στο σημείο αυτό, ότι θα αναδυθεί και το υποερώτημα του σημερινού μαθήματος: «Έχουμε γνωρίσει όλα τα είδη μουσείων ή μήπως υπάρχουν κι άλλα;».

Ακολουθεί **μεγαλόφωνη ανάγνωση** από την εκπαιδευτικό, με στόχο τον εντοπισμό στο κείμενο και την αρίθμηση των δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται στο παιδικό μουσείο. Οι δραστηριότητες διαβάζονται μεγαλόφωνα από τους/τις μαθητές/τριες. Ακολούθως, στις ομάδες τους, αντιστοιχίζουν δοσμένες εικόνες (δύο σε κάθε ομάδα) με τις δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στις διάφορες αίθουσες του μουσείου, έτσι όπως αναφέρονται στο κείμενο. Αξιοποιούν την πολυτροπικότητα, διαβάζοντας τις εικόνες, και γράφουν επιγραφές. Στόχος της δραστηριότητας είναι η **οπτική αναπαράσταση** του κειμένου, με τη δημιουργία του χάρτη του μουσείου. Γίνεται συζήτηση για το «πώς γράφουμε επιγραφές;» (οι επιγραφές ως κειμενικό είδος) και προτρέπονται οι μαθητές/τριες να συντάξουν σύντομες ονοματικές φράσεις (να μη χρησιμοποιήσουν, επομένως, ρήμα). Τα παιδιά, στο σημείο αυτό αναμένεται ότι, εντοπίζοντας την κάθε δραστηριότητα στο κείμενο, θα επισημαίνουν το ρήμα και είτε θα το μετατρέπουν σε ουσιαστικό είτε θα το απαλείφουν, με σκοπό να δημιουργούν ονοματικές φράσεις. Διαβάζονται όλες οι επιγραφές των αιθουσών του μουσείου και δημιουργείται, σε χαρτόνι στον τοίχο, ο χάρτης του μουσείου. Τα παιδιά προσθέτουν τα στοιχεία που χρειάζονται για να ολοκληρωθεί ο χάρτης (π.χ., είσοδος, έξοδος, ταμείο, καφετέρια, [...]).

Ακολουθεί συζήτηση όπου τα παιδιά συγκρίνουν το άρθρο με τον χάρτη σε επίπεδο περιεχομένου, δομής και γλώσσας. Η σύγκριση καταγράφεται στον πίνακα σε **βέννιο διάγραμμα**. Αναμένεται οι μαθητές/τριες να αναφερθούν π.χ., στην ομοιότητα των δύο (αναφορικά με το περιεχόμενο), στην υπεροχή της εικόνας στον χάρτη και του λεκτικού κειμένου στο άρθρο, στον πληροφοριακό και προτρεπτικό χαρακτήρα του άρθρου έναντι της πιο απρόσωπης γλώσσας (επιγραφές) του χάρτη [...].

χάρτης

άρθρο

Από την παραπάνω δραστηριότητα, τα παιδιά αναμένεται να αναφέρουν ότι, στο συγκεκριμένο άρθρο, εκτός από την πληροφόρηση, ο αρθρογράφος προχωρά και στην προτροπή. Προτρέπει, δηλαδή, τους αναγνώστες (παιδιά) να επισκεφθούν το παιδικό μουσείο. Εστιάζουμε στις «λέξεις που προτρέπουν», δηλαδή στα ρήματα (**λειτουργική γραμματική** του κειμένου).

Τα παιδιά εντοπίζουν και ομαδοποιούν τα ρήματα σε συνοπτικό μέλλοντα και συνοπτική προστακτική (β' πρόσωπο πληθυντικού) τα οποία καταγράφονται στον πίνακα. Αναδεικνύεται, έτσι, η λειτουργική αξία των ρημάτων αυτών, στο συγκεκριμένο άρθρο και μέσα από **μετασχηματισμούς** τους οποίους επιχειρούν, προφορικά, τα παιδιά (π.χ., *αντί* «Πειραματιστείτε με το νερό...», *τι θα άλλαζε αν έλεγε* «Πειραματιστήκαμε με το νερό...», *σε ποιο κειμενικό είδος θα συναντούσαμε τη δεύτερη γλωσσική επιλογή;* κ.ο.κ.).

Επιλέγονται μερικά ρήματα για να μπορέσουν τα παιδιά να παρατηρήσουν και την **ορθογραφία** των ρημάτων (υπενθύμιση καταλήξεων προστακτικής β' πρόσωπο πληθυντικού -είτε, -ήστε, -ίστε).

Επιστρέφουμε στον χάρτη του μουσείου και πάνω σε αυτόν εμφανίζεται μία άδεια αίθουσα. Τα παιδιά καλούνται να δημιουργήσουν ομαδικά, σε κόλλα Α3, τη δική τους αίθουσα του μουσείου επιλέγοντας δικές τους δραστηριότητες. Εργάζονται ανά δύο, φτιάχνοντας την εικόνα και την επιγραφή αλλά και το κείμενο-άρθρο, το οποίο θα προτρέψει τα άλλα παιδιά να την επισκεφθούν. Οι ομάδες παρουσιάζουν «τις αίθουσές τους» και τα κείμενα των παιδιών σχολιάζονται και γίνονται αντικείμενο αξιολόγησης, ως προς την αποτελεσματικότητά τους, σε επόμενο μάθημα.

Τίθεται το ερώτημα αν τα παιδιά θα ήθελαν να επισκεφθούν κάποιο παιδικό μουσείο και κατά πόσο ό,τι έμαθαν σήμερα διαφοροποιεί τα συναισθήματά τους για τα μουσεία. Ακολούθως, καλούνται, όσα παιδιά θέλουν, να μετακινήσουν τις «**φατσούλες / σύμβολα**» στο **συνεχές** που υπάρχει στην πινακίδα.

Γίνεται επαναφορά του ερωτήματος «Έχουμε γνωρίσει όλα τα είδη μουσείων ή μήπως υπάρχουν κι άλλα;». Εμπλουτίζεται ο **εννοιολογικός χάρτης** της πινακίδας με την έννοια «παιδικό μουσείο», ενώ τα παιδιά σημειώνουν τα τρία πιο σημαντικά, κατά τη γνώμη τους, χαρακτηριστικά του «παιδικού μουσείου» σε **χαρτάκια post-it**. Ανακοινώνουν και δικαιολογούν τις επιλογές τους. Ακολούθως, τα κολλούν στην πινακίδα, καθώς αποχωρούν από την τάξη, με την ολοκλήρωση του μαθήματος. Τα παιδιά θα επανέρθουν στα χαρτάκια αυτά στο επόμενο μάθημα, όπου θα εξετάσουν το κείμενο για το *Παιδικό Μουσείο ΡΟΤΑ*, που βρίσκεται στην Κύπρο.

